

**TILSYNSUTVALGET
FOR DOMMERE**

Tilsynsutvalget for dommere har i møte den 12. september 2012 truffet vedtak i

Sak nr: 21/12 (arkivnr: 201200377-24)

Saken gjelder: Klage fra A på sorenskriver B ved X tingrett

Utvalgsmedlemmer: Unni Sandbukt (leder)
Randi Grøndalen
Jeppe Normann
Svein J. Magnussen
Björg Tørresdal

B har fremsatt habilitetsinnsigelse mot utvalgets leder Unni Sandbukt. Denne innsigelsen er ikke tatt til følge, jf. de øvrige medlemmers vedtak av 12. juni 2012.

Offentlighet: Vedtaket er offentlig, jf. offentleglova § 3.

Vedtak: Det foreligger ikke grunnlag for anvendelse av disiplinærtiltak overfor sorenskriver B.

Innledning:

Ved e-post av 29. februar 2012 har A inngitt klage på sorenskriver B ved X tingrett. Klagen er supplert ved e-poster av 12. mars, 19. april og 21. mai. Klager har også vedlagt kopi av de ulike e-posthenvendelsene han har sendt i den underliggende sakens anledning.

Klagen er forelagt sorenskriver B som ved brev av 12. april 2012 har avgitt uttalelse. Uttalelsen er supplert ved brev av 9. mai.

Saksfremstilling:

Klager er journalist i NRK Y. Som ledd i et journalistisk prosjekt ville han kartlegge samtlige voldtektsdommer avsagt i tingrettene i Norge i årene 2009 til 2011. Målet for undersøkelsen var blant annet å se på antall dømte, antall fornærmede, frifinnelser, regionale forskjeller, etnisk tilhørighet, kjønn, rus, relasjon og åsted. I følge klager har materialet han hadde samlet inn, ført til femten saker i media, både lokalt og på riksplan, samt debatter blant politikere, stortingsgrupper og andre fora.

For å få klarlagt og tilsendt de aktuelle dommene, kontaktet han før jul 2011 samtlige tingretter pr e-post for å få tilsendt de aktuelle dommene. I midten av februar 2012 utgjorde underlagsmaterialet 300 dommer og klager manglet svar fra ni ulike tingretter. Klager fikk etter hvert hjelp fra Domstoladministrasjonen (heretter kalt DA) for å finne frem til saksnumrene til de aktuelle sakene i enkelte tingretter slik at det ville bli lettere for retten å finne frem til saken. For X tingretts del dreide det seg om tre saker. I slutten av februar hadde klager fått tilsendt dommer fra samtlige tingretter med unntak av X tingrett.

Klager – A – har i hovedsak vist til følgende:

Klager har sendt X tingrett åtte skriftlige henvendelser i perioden 19. desember 2011 til 27. februar 2012. Ved fire av henvendelsene er navn, arbeidssted og kontoradresse påført. Ingen av de skriftlige henvendelsene er besvart.

Flere sorenskrivere/tingretter varslet fra at det ville ta noe tid å finne frem til de aktuelle sakene. Klager hadde i slutten av februar fått svar enten pr. e-post eller vanlig post fra samtlige andre tingretter, eventuelt etter noen purringer og/eller avklaringer. Samtlige andre sorenskrivere/tingretter har vært svært imøtekommande og velvillige, samt utvist forståelse for at dette arbeidet har vært viktig og nødvendig.

Den 28. februar ringte klager til X tingrett og bad om å få snakke med sorenskriveren. Det ble en selsom telefonsamtale som også utviklet seg til å bli en hissig samtale. Innklagede utviste ingen forståelse eller imøtekommenhet. Han sa han ikke hadde tid til slik, men kanskje kunne se på det påfølgende uke hvis han fikk tid. Innklagede gav også uttrykk for at dommene ikke kunne sendes på e-post og at klager aldri hadde oppgitt noen adresse hvor dommene kunne sendes. Det siste er direkte uriktig idet klager i flere av sine henvendelser til tingrettene hadde opplyst om arbeidssted og adresse. Innklagede sa til klager at klagers forespørsel var "ekstravagant".

X tingrett er den eneste tingretten i landet som har nektet å utlevere de aktuelle dommene. Innklagede fremstår som svært egenrådige. Klager ser ingen grunn til å kommentere innklagedes syn på reglene om offentlighet i rettspleien, men nøyer seg med å konstatere at

samtlige andre sorenskrivere/tingretter har hatt et annet syn på dette spørsmålet enn innklagede.

Gjennom innklagedes svar på klagen fremgår det tydelig at han ikke forstår hvorfor han er innklaget til Tilsynsutvalget. Han legger i all sin argumentasjon til grunn et forsvar hvor han fremhever seg selv, sitt arbeid og sin erfaring samtidig som han argumenterer nedsettende om alle andre impliserte og deres motiv, fortolkninger, praktisering og avgjørelser. Innklagede tyr også til usannheter om at klager skal ha gikk uttrykk for at prosjektet var initiert og/eller godkjent av DA. Innklagede klarer heller ikke å skjule sitt personlige syn på forespørselen, og dette fremstår som årsaken til innklagedes behandling av denne.

Klagen gjelder måten klagers henvendelse er behandlet på gjennom aldri å få noen tilbakemeldinger samt ekstremt lang saksbehandlingstid. I og med at innklagede i tilsvaret til klagen gir uttrykk for at han allerede før jul besluttet at henvendelsen ikke kunne tas til følge, klages det over at klager aldri fikk vite om beslutningen eller noe avslag tilsendt eller en begrunnelse for avslaget. Klager fikk heller aldri muligheten for å klage på et avslag innklagede aldri formidlet.

I tilsvaret til klagen har innklagede brukt begreper som "glatt", "legge seg flat", manglende innsikt i rettsreglene" med videre for å underkjenne prosjektet og klagers rolle som journalist i møte med rettspleien. Innklagede mener også at DA gjennom en "kompetanseoverskridelse" har satt en journalist i et seriøst norsk nyhetsorgan i stand til å fremme en lovformelig begjæring. Utsagnet sier det meste om grunnlaget for klagen.

Innklagede – sorenskriver B – har i hovedsak vist til følgende:

Tilsynsutvalget kan ikke vurdere forhold som kan overprøves etter reglene i rettspleielovgivningen, jf. domstolloven § 236. En eventuell nektelse av å gi innsyn kan bringes inn for lagmannsretten til overprøving. Klagen må derfor avvises.

Utskrift av en bestemt straffedom er betinget av at den som begjærer utskrift er i stand til å identifisere avgjørelsen. Det er ikke tilstrekkelig å oppgi siktedes navn. Det vises til den gjennomgang av regelverket som foretas i tilsvaret til klagen, og konklusjonene er at gjeldende lover ikke gav klager rett til å få utskrift av dommene. Når klager sier han kjenner reglene, kan det være grunn til å spørre om hvorfor han sender begjæringer som han må vite at domstolene ikke har plikt til å etterkomme.

Kontorpersonalet orienterte innklagede oppunder jul om klagers henvendelse. Innklagede fikk opplyst at henvendelsen var helt uspesifisert og ville medføre et ikke ubetydelig arbeid. Det var enighet på kontoret om at det verken var arbeidskapasitet eller plikt til å imøtekomme henvendelsen. De purringer som journalisten skal ha sendt tingretten, og som aldri er forelagt innklagede, tilfredsstilte ikke kravene til en lovformelig begjæring før den 20. februar 2012.

Stort sett behandles innsynsbegjæringer av saksbehandlere på de ulike tingrettene, noe som vel må være forklaringen på at det har gått "glatt" for klager med hensyn til utskrifter og at medarbeiderne har lagt seg "flat" når henvendelsen er kommet fra den statlige mediekanal. Det er en parallell situasjon med det som tidvis skjer i helsekøen, at enkeltpersoner med "posisjon" blir prioritert.

Den løpende driften må til enhver tid prioriteres og innklagede er svært opptatt. Fra det forelå en lovformelig begjæring, var innklagede kontinuerlig opptatt i ulike kompliserte saker, slik at han ikke hadde mulighet til å se nærmere på de sakene klager hadde bedt om innsyn i. Saksbehandlingstiden fra lovformelig begjæring var ikke lang. Det er uansett ikke gitt noen frist for når utskrift skal skje. Det kan ikke være slik at når man mottar en henvendelse fra en NRK-journalist vedrørende gamle avsluttede saker uten nyhetsverdi - og uten at begjæringen samsvarer med lovens forutsetning – at alt annet skal legges til side.

Klagers gjengivelse av telefonsamtalen er ikke korrekt. Innklagede benytter aldri ordet ekstravagant. Ellers beholdt innklagede roen og forsøkte på en ordentlig måte å forklare situasjonen for klager. Klager hadde imidlertid hisset seg slik opp at det ikke var mulig å nå frem til ham. Man må kunne forvente dannet opptreden av en journalist selv om vedkommende blir intellektuelt imøtegått. I stedet ble innklagede møtt med en sammenhengende utskjelling.

DAs utlevering av saksnummer fra domstolens datasystem gjorde det mulig for journalisten å produsere en lovformelig begjæring. DAs utlevering var imidlertid helt uhjemlet og gjør det mulig for en ekstern aktør å få opplysninger som er svært sensitive. Ved å sette klager i posisjon til å kreve utskift, må DA ha handlet med grovt faglig uforstand. Det kan synes som om ingen andre domstoler har reflektert over dette helt sentrale punkt.

To andre tingretter har heller ikke besvart klagers henvendelser, men han har ikke kommentert hvorfor disse ikke er innklaget for Tilsynsutvalget. Klager er dessuten freidig som påstår at innklagede lyver. Videre påstår klager at han har sendt ti e-poster til tingretten – dette er imidlertid ikke dokumentert.

Tilsynsutvalget for dommere ser slik på saken:

Tilsynsutvalget legger til grunn at saken er klar for realitetsbehandling. Partene er orientert om retten til å forklare seg muntlig for utvalget, men ingen av dem har bedt om å få avgi forklaring, jf. domstoloven § 238 annet ledd. Tilsynsutvalget har ikke funnet grunn til å pålegge noen av partene å forklare seg for utvalget.

Tilsynsutvalget for dommere kan treffe vedtak om disiplinærtiltak dersom en dommer forsettlig eller uaktsomt overtrer de plikter som stillingen medfører, eller for øvrig opptrer i strid med god dommerskikk, jf. domstoloven § 236 første ledd.

Utvalgets myndighet er begrenset. Det følger av domstoloven § 236 fjerde ledd at utvalget ikke kan vurdere dommerens beslutninger om forhold som kan brukes som grunnlag for anke.

Klager har i e-post 21. mai 2012 presisert klagen med følgende oppsummering, og som Tilsynsutvalget legger til grunn er rammen for klagen:

"Jeg klager på saksbehandlingen min forespørsel har vært utsatt for.
 Jeg klager på at jeg aldri mottok noen tilbakemelding på begjæring om utskrift.
 Jeg klager på at jeg aldri fikk noen begrunnelse for avslaget og aldri fikk vite noe om den beslutningen han i dag sier han tok allerede da min første forespørsel ble sendt før jul i fjor.
 Jeg klager på at han aldri ga meg mulighet til å klage på avslaget han aldri formidlet.
 Jeg klager på at heller ingen av de andre henvendelsene til sorenskriveren i X om samme sak ble besvart.
 Jeg klager på ekstrem lang saksbehandlingstid.

Jeg klager på hans fortolkning av lover, regler og praksis knyttet til offentlighet i rettspleien som jeg etter hvert har forstått ligger til grunn for hele hans håndtering av saken."

Tilsynsutvalget kan ikke overprøve og derfor heller ikke nedfelle kritikk for sorenskriver Bs fortolkning av regelverket som omtalt i siste punkt i klagen. Det samme gjelder en beslutning om å gi eller ikke gi innsyn. For øvrig tolker utvalget klagen slik at det er den måten sorenskriveren har opptrådt og håndtert forespørselen på som er essensen i klagen. Klager har ikke har ment å klage på noe som kan ankes, og utvalget ser derfor ikke grunn til å avvise denne del av klagen. Saken behandles som et spørsmål om god dommerskikk.

God dommerskikk har å gjøre med hvordan en dommer utfører sine oppgaver og er knyttet til en rekke forhold. Det er ikke bare dommerens opptreden overfor aktører i rettssaker som er gjenstand for vurdering, men dommerens opptreden overfor enhver som henvender seg til domstolen også uten tilknytning til en konkret sak, som journalister eller forskere som ønsker bistand og innsyn i aktuelle rettsavgjørelser til bruk i et prosjekt. God dommerskikk gjelder både oppførsel, ordvalg og hvordan saksbehandlingen utføres – kort og godt hvordan man blir møtt og får svar.

Ved den konkrete vurdering av dommeradferd er det en viktig rettesnor for Tilsynsutvalget om det er påvist forhold som er egnet til å svekke tilliten til domstolene og dommerne

De etiske prinsipper for dommeradferd, vedtatt av Dommerforeningen 1. oktober 2009, har som formål å fremme at dommerne opptrer på en måte som skaper tillit til domstolene og deres avgjørelser. De etiske prinsipper skal også tjene til opplysning om hva som er god dommerskikk. Punkt 12 omhandler spesifikt dommerens forhold til media, hvor det heter:

"En dommer skal vise respekt for medias oppgaver, herunder med å gi offentligheten informasjon om saker som behandles i domstolene."

Den enkelte domstol har et selvstendig ansvar for informasjon og kommunikasjon utad, og det er den enkelte dommer som treffer avgjørelse om innsyn og offentlighet i den enkelte sak. Domstolene har imidlertid en omforent felles plattform for informasjons- og kommunikasjonsstrategi, hvor det er forventet at media skal møtes med åpenhet og at det skal arbeides aktivt for at mediene viser interesse for utviklingen innenfor domstolene.

Tilsynsutvalget viser i denne sammenheng til Dommerne og Mediene (håndbok om regelverk og god praksis for dommernes forhold til mediene, utarbeidet av Den norske Dommerforening) punkt 2.4 hvor det heter:

"...dommerne bør ha størst mulig grad av åpenhet i forhold til mediene. Innenfor reglene om taushetsplikt og de hensyn som må tas til rettferdig rettergang, sakens opplysning og personvern. Mediene spiller en sentral rolle i å formidle kunnskap om domstolenes virke og for synliggjøring av rettshåndhevelsen. Mediene fungerer som kontrollorgan og debattfora. Gjennom åpenhet kan domstolene bidra til å gi allmennheten saklig og korrekt informasjon om domstolenes avgjørelser og virksomhet."

Det hører således til god dommerskikk å ha en serviceorientert profil og at den enkelte dommer fører en mediepolitikk som bidrar til åpenhet og god kommunikasjon.

Tilsynsutvalget ser det slik at innklagedes opptreden og håndtering av denne aktuelle saken er lite forenlig med den mediepolitikk man ønsker domstolene skal stå for og praktisere.

Tilsynsutvalget går ikke inn på sorenskriver Bs forståelse av regelverket og vilkårene for å gi innsyn, og heller ikke inn på hans karakteristikk av DAs virke. Utvalget nøyer seg med å konstatere at hans embete er ganske så alene om sin praksis slik den fremstår i denne saken.

Etter utvalgets oppfatning har sorenskriver B gjort dette vanskeligere enn det er, slik han beskriver situasjonen i sitt tilsvarende svar. Dagens tekniske løsninger gjør det relativt enkelt å søke opp en bestemt sakskategori fra et bestemt embete. Når det gjelder krav til anonymisering, bemerker utvalget at journalister plikter å legge pressens egne etiske normer til grunn for sin virksomhet, dette gjelder både i forhold til enkeltsaker og granskningsarbeid.

For at utvalget skal kunne reagere med disiplinærtiltak må det foreligge konkrete forhold, f.eks. i form av krenkende utsagn eller annen klanderverdig opptreden fra dommerens side.

Sorenskriver B fikk en henvendelse han fant for uspesifisert til å sette i gang "letearbeid" for å finne aktuelle avgjørelser. Etter Tilsynsutvalgets oppfatning skulle han uansett gitt journalisten tilbakemelding om hvilke opplysninger han trengte for å behandle innsynsbejæringen, og når den kunne forventes behandlet. De senere purringer skulle også vært besvart. De manglende tilbakemeldinger fremstår som en rutinesvikt som sorenskriver B uansett har ansvaret for.

Tilsynsutvalget kan imidlertid ikke se at saksbehandlingstiden har vært "ekstremt" lang.

Når det gjelder spørsmålet om disiplinærtiltak skal ilegges har utvalget delt seg i et flertall og et mindretall.

Flertallet bestående av medlemmene Unni Sandbukt, Randi Grøndalen og Svein Magnussen finner etter en samlet vurdering ikke grunn til å reagere med disiplinærtiltak i form av kritikk. Det må foreligge uheldig dommeradferd over en viss terskel for å gi kritikk. Flertallet legger vekt på at saken ikke gjelder dommerens opptreden overfor aktører i retten, men overfor en journalist som henvender seg til domstolen for å få innsyn/utskrift av rettsavgjørelser, og i den sammenheng hvordan sorenskriveren har forholdt seg til anbefalte retningslinjer for service og åpenhet. Flertallet legger videre vekt på at sorenskriverens forsømmelser knytter seg til forståelsen av regelverket og hvilke opplysninger den som henvender seg til domstolen skal gi før innsynsbejæring blir behandlet. Dette er skjønnsmessige vurderinger som utvalget normalt ikke prøver.

Det er for øvrig ikke konkrete holdepunkter for kritikkverdig opptreden utover manglende svar ved første henvendelse, og manglende oppfølging av purringer.

Mindretallet bestående av Bjørg Tørresdal og Jeppe Normann finner at det er grunnlag for å reagere med disiplinærtiltak i form av kritikk. Mindretallet legger avgjørende vekt på at sorenskriver B unnlot å svare på henvendelsen samt at han ikke hadde rutiner for å følge opp saken videre. Uansett hvordan han selv tolker regelverket, skulle han ha svart på en seriøs henvendelse fra en journalist. Mindretallet finner at denne forsømmelsen er i strid med god dommerskikk.

Etter dette reageres det i samsvar med flertallets standpunkt ikke med disiplinærtiltak overfor sorenskriver B.

Tilsynsutvalget for dommere fatter etter dette slik

vedtak:

Det foreligger ikke grunnlag for anvendelse av disiplinærtiltak overfor sorenskriver B.